

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

16 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Kamil Zaradkiewicz (przewodniczący)

SSN Krzysztof Grzesiowski

SSN Mariusz Załucki (sprawozdawca)

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 16 kwietnia 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej J. R. i K. R.

od wyroku Sądu Okręgowego w Katowicach

z 7 października 2020 r., III Ca 1635/19,

w sprawie z powództwa M. L.

przeciwko J. R. i K. R.

o zapłatę,

**uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie przed Sądem
Okręgowym w Katowicach w zakresie posiedzenia
z 7 października 2020 r. i sprawę przekazuje Sądowi Okręgowemu
w Katowicach do ponownego rozpoznania oraz rozstrzygnięcia
o kosztach postępowania kasacyjnego.**

Krzysztof Grzesiowski Kamil Zaradkiewicz Mariusz Załucki

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 16 października 2019 r. Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich zasądził od pozwanych J. R. i K. R. solidarnie na rzecz powódki M. L. kwotę 56 000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

Sąd Rejonowy ustalił, iż bezspornie powódka M. L. w grudniu 2017 r. w wyniku sprzedaży nieruchomości nabytej w spadku po swoim zmarłym w 2015 r. bracie otrzymała środki pieniężne w wysokości 56 666,67zł. W celu ich ulokowania i przechowywania założyła w Banku1 rachunek bankowy do którego, od chwili założenia (tj. od 31 maja 2016 r.) pełnomocnictwo posiadał pozwany. Pełnomocnictwo zostało udzielone w celu umożliwienia mu przeprowadzenia sprawnego postępowania spadkowego w imieniu powódki. Wskazana kwota stanowiła majątek osobisty powódki oraz jej zabezpieczenie finansowe. 24 sierpnia 2018 r. pozwany dokonał z rachunku bankowego powódki przelewu środków w wysokości 56.000,00zł na rachunek bankowy prowadzony przez Bank, wskazując jako beneficjenta pozwaną, w tytule przelewu wpisując „wpłata”. O zamiarze dokonania tego przelewu powódka nie została uprzedzona przez pozwanych, a także nie została o tym fakcie poinformowana już po złożeniu zlecenia płatności. Informację o dokonanym przelewie uzyskała dopiero bezpośrednio w oddziale banku 27 sierpnia 2018 r. Na takim tle strony prowadziły spór o zwrot w/w kwoty. Sąd Rejonowy ostatecznie uznał, że roszczenie powódki było usprawiedliwione.

Od wyroku Sądu Rejonowego pozwani wnieśli apelację. Jeden z jej wniosków dotyczył m.in. tego by na zasadzie art. 374 k.p.c. Sąd drugiej instancji przeprowadził rozprawę w celu jej rozpoznania. Pomimo złożonego przez pozwanych wniosku rozpoznanie apelacji odbyło się na posiedzeniu niejawnym. Wyrokiem z 7 października 2020 r. Sąd Okręgowy w Katowicach oddalił apelację pozwanych, zasadniczo podzieliwszy ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji oraz ocenę prawną.

Od wyroku Sądu Okręgowego pozwani wywiedli skargę kasacyjną, w której zarzucili m.in. naruszenie art. 374 w zw. z art. 9 § 1 zd. 1 k.p.c. w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 2 Konstytucji RP poprzez ich niezastosowanie przez Sąd drugiej instancji i rozpoznanie sprawy przez Sąd drugiej instancji na posiedzeniu niejawnym, pomimo że w apelacji pozwanych został złożony wniosek o rozpoznanie apelacji na

rozprawie, co w rezultacie skutkowało pozbawieniem pozwanych możliwości obrony swych praw i nieważnością postępowania, o której mowa w art. 379 pkt 5 k.p.c., a także naruszenie art. 227, art. 278 § 1, art. 232 i art. 327¹ § 1 pkt 2 k.p.c. oraz naruszenie szeregu przepisów prawa materialnego, tj. art. 6, art. 415, art. 422, art. 441 k.c. samodzielnie lub w związku z art. 33 pkt 2 k.r.o. i art. 441, art. 366 § 1 i 2 oraz art. 369 k.c.

Pozwani na tej podstawie wniesli m.in. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi odwoławczemu, a także o rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Powódka, w odpowiedzi na skargę kasacyjną, wniosła m.in. o jej oddalenie i rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna zasługiwała na uwzględnienie o tyle, o ile zmierzała do uchylenia wyroku Sądu Okręgowego, w związku z zarzutem nieważności postępowania spowodowanym rozpoznaniem apelacji na posiedzeniu niejawnym. Stosownie bowiem do treści art. 374 k.p.c., sąd drugiej instancji może rozpoznać sprawę na posiedzeniu niejawnym, jeżeli przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Rozpoznanie sprawy na posiedzeniu niejawnym jest niedopuszczalne, jeżeli strona w apelacji lub odpowiedzi na apelację złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy, chyba że cofnięto pozew lub apelację albo zachodzi nieważność postępowania. Tymczasem w okolicznościach sprawy pozwani w złożonej od wyroku Sądu pierwszej instancji apelacji zawarli wniosek o rozpoznanie apelacji na rozprawie. Sąd drugiej instancji wniosek ten zignorował, nie odnosząc się do niego w żaden sposób, rozpoznając apelację na posiedzeniu niejawnym.

W orzecnictwie Sądu Najwyższego wyrażono m.in. pogląd, iż rozpoznanie sprawy oraz wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym, gdy strona w apelacji złożyła wniosek o przeprowadzenie rozprawy stanowi naruszenie art. 374 k.p.c. kwalifikowane jako nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.) – zob. np. postanowienie SN z 15 maja

2024 r., I USKP 67/23; wyrok SN z 14 grudnia 2022 r., II CSKP 710/22. Sąd Najwyższy w obecnym składzie pogląd ten podziela.

Z art. 374 zd. 2 k.p.c. jednoznacznie wynika, że sąd odwoławczy jest związany zawartym w apelacji lub odpowiedzi na apelację wnioskiem o przeprowadzenie rozprawy apelacyjnej. W takim przypadku rozpoznanie sprawy na rozprawie jest obligatoryjne i jeśli sąd odwoławczy rozpozna sprawę na posiedzeniu niejawnym, to zaistniałą sytuację należy traktować jako wadliwość polegającą na rozpoznaniu sprawy na posiedzeniu niejawnym, pomimo ustawowego wymogu rozpoznania jej na rozprawie.

Sąd drugiej instancji może więc skierować sprawę na posiedzenie niejawne dopiero wówczas, gdy strony nie złożyły skutecznie wniosku o przeprowadzenie rozprawy, a ponadto przeprowadzenie rozprawy nie jest konieczne. Uchybienie art. 374 zd. 2 k.p.c. i w konsekwencji rozpoznanie sprawy oraz wydanie wyroku na posiedzeniu niejawnym należy kwalifikować jako nieważność postępowania wskutek pozbawienia strony możliwości obrony swych praw (art. 379 pkt 5 k.p.c.).

W konsekwencji wyrok Sądu drugiej instancji zapadł w warunkach nieważności postępowania. Ze względu na przedmiot postępowania i konieczność całościowej oceny zgłoszonego przez powódkę roszczenia i kwestionowane w apelacji pozwanych zasady ich odpowiedzialności konieczne było zniesienie posiedzenia z 7 października 2020 r. Sąd *ad quem* naruszył art. 374 k.p.c., co skutkowało nieważnością postępowania na podstawie art. 379 pkt 5 k.p.c. W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy nie zajmował się pozostałymi zarzutami wywiedzionymi przez skarżących.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji wyroku na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego na podstawie art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i art. 391 § 1 k.p.c.

Krzysztof Grzesiowski

Kamil Zaradkiewicz

Mariusz Załucki

[r.g.]

